

Aktørperspektivet i læring og kompetanseutvikling hos barn, unge og voksne

Thomas Nordahl

25.05.22

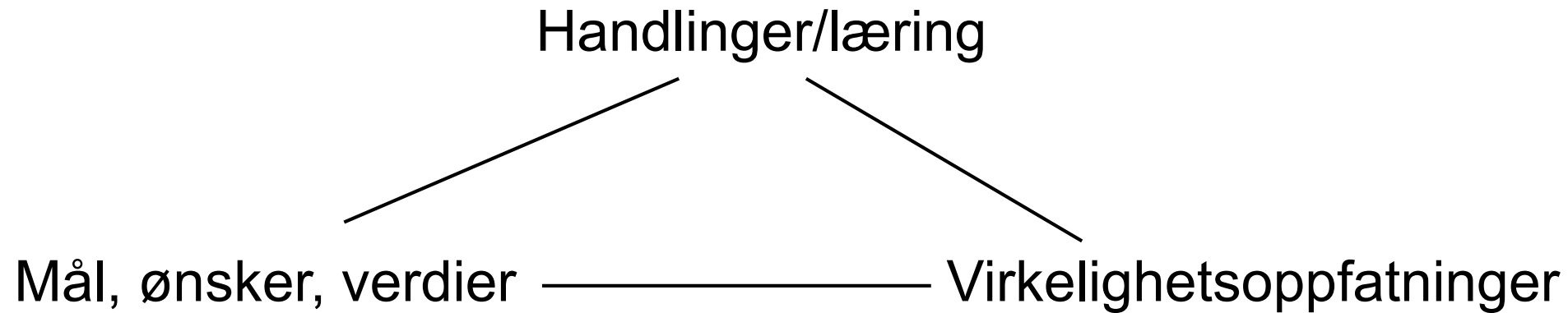
Aktørperspektivet

- Våre handlinger som barn, unge og voksne kan i hovedsak forklares av tre forhold og samspillet mellom disse
 - Genetiske forutsetninger
 - Miljømessig betingelser
 - Våre egne valg
- Aktørperspektivet kjennetegnes ved at mennesket kan velge sine handlinger og danne seg egne virkelighetsoppfatninger.
- Vi både er noe og skal bli noe eller realisere noe. Slik er grunnen til en aktørbetinget handling å finne i framtiden

Hva er læring?

- Læring er en bevissthetskrevende aktivitet som innebærer at det er du selv som lærer.
- Vi er aktører i vår egen læring.
- I prinsippet kan vi ikke lære noen andre noe, læringen står vi for selv.
- Men vi kan tilrettelegge for og støtte læring gjennom motivering, støtte, tilbakemeldinger, ros, oppmuntring o.l.
- Videre kan vi tilby et innhold (kunnskaper, holdninger og ferdigheter) som skal eller bør læres.

Aktørperspektivet forstått som intensjonal handling/læring

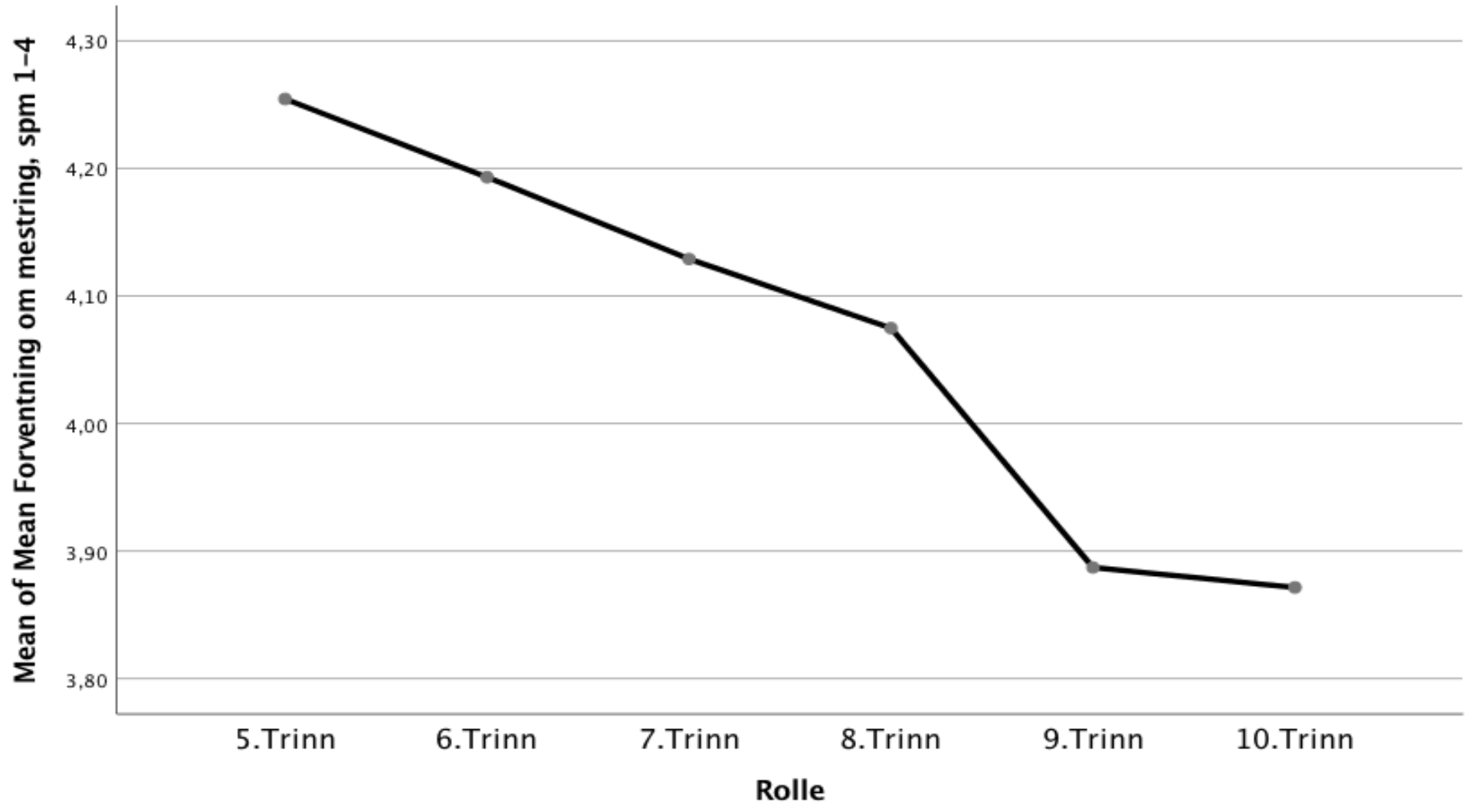
Forventing om mestring (self-efficacy, teacher efficacy)

Den oppfattede kapasiteten til læring eller utførelse av handlinger. Forventing om mestring omfatter alle områder for menneskelige bestrebelser

Forventing om mestring kan knyttes til to hovedmodeller:

1. En ferdig forståelse av egen kapasitet (smart eller mindre smart), en tro på at våre egenskaper er stabile og uforanderlige (fixed mindset).
2. En vekstforståelse av egen kapasitet. Min kapasitet er mest avhengig av egen innsats. Intelligens eller smartness er ikke stabil (growth mindset).

Begge modellene er uttrykk for et aktørperspektiv

Drøfting

- Hvordan kan vi forklare at elevenes forventninger til egen mestring (growth mindset) synker med økende alder?

Hvordan vi påvirke barn, unge og voksne sin forventning til egen mestring?

Pedagogiske konsekvenser

- Barn, unge og voksne trenger autentiske mestringsopplevelser.
- Synliggjør framgang og progresjon i læring, men det krever at det er klart definert hva som skal læres, også for voksne.
- Konsentrasjon på det som skal læres, multi-tasking reduserer mulighetene for læring i betydelig grad.

Hurtig og langsom tenkning (Kahnemann)

- Som mennesker har vi to grunnleggende måter å tenke på, den hurtige og den langsomme.
- Den hurtige tenkningen kjennetegnes ved assosiasjoner og intuisjon. Vi liker denne tenkningen godt fordi den krever lite energi.
- Den langsomme tenkningen er energikrevende, slitsom og krever konsentrasjon, men har langt større forutsetninger for varig læring en hurtig tenkning.
- Det er en nær sammenheng mellom hurtig og langsom tenkning.

Pedagogiske konsekvenser

- Barn, unge og voksne trenger autentiske mestringsopplevelser.
- Synliggjør framgang og progresjon i læring, men det krever at det er klart definert hva som skal læres.
- Konsentrasjon på det som skal læres, multitasking reduserer mulighetene for læring i betydelig grad.
- Det må formidles høye forventninger om mestring – «jeg tror du klarer dette».
- Det må være lov å gjøre feil.

Læringsmodell - aktørbetinget

Overflatelæring

Dybdelæring

Overføring av læring

Organisering
av kunnskap

Læringsstrategier

Forskjeller og likheter

Øvelse/trening.

Snakke om læring

Analytisk refleksjon

Drøfting

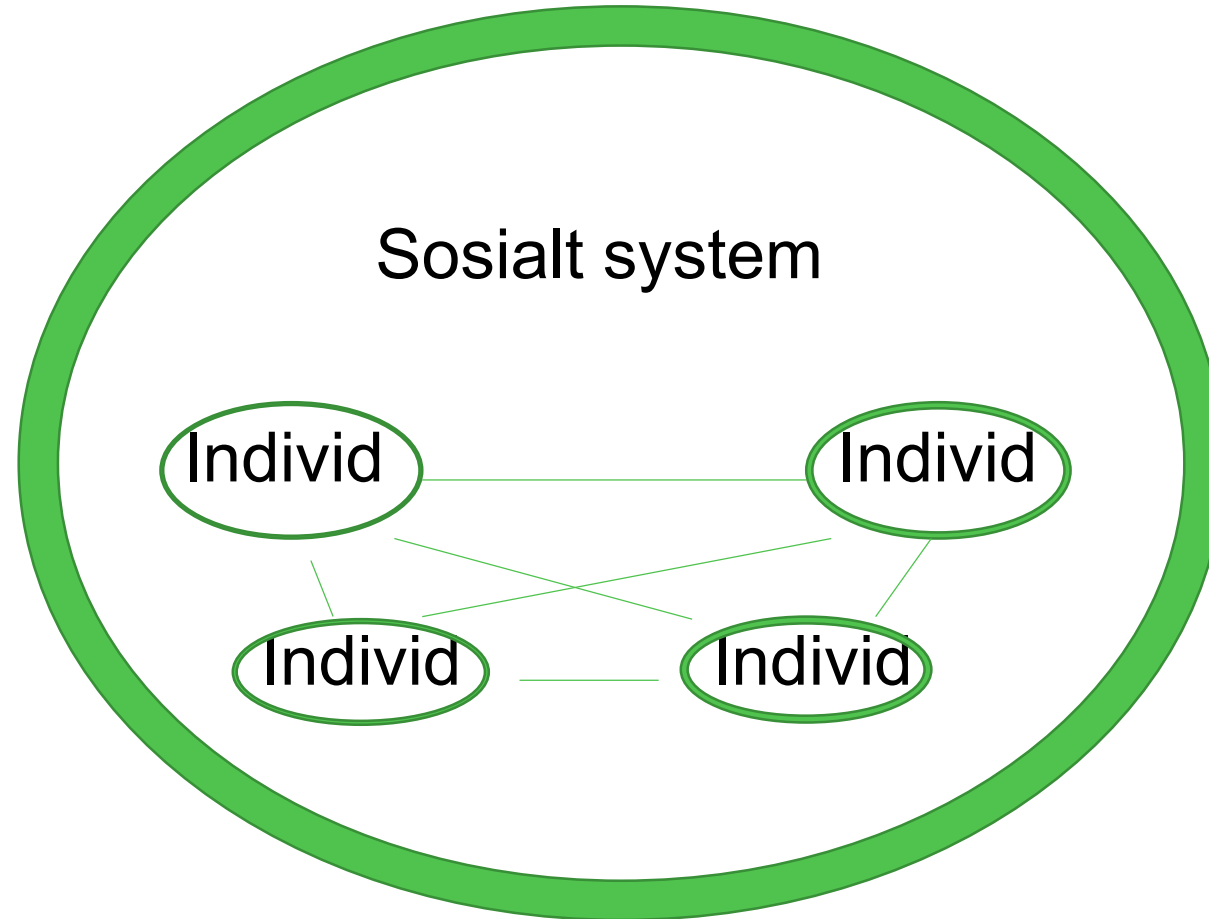
- Er du mindre aktør i overflatelæring enn i dybdelæring og overføring av læring? Hvorfor, eventuelt hvorfor ikke?

Aktørperspektivet i individuell og kollektiv læring i sosiale systemer

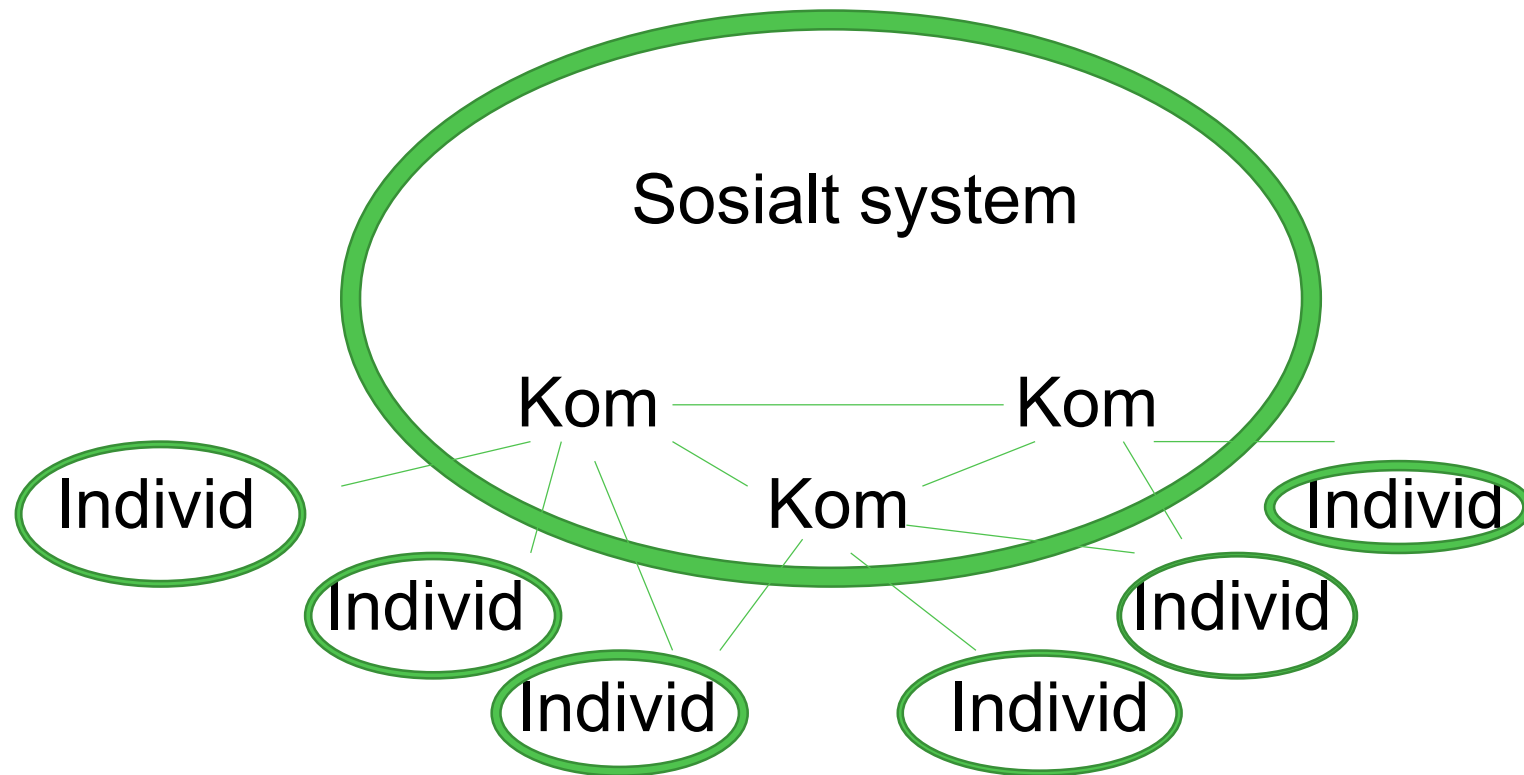
Individuell og kollektiv læring i lukkede sosiale systemer

- Lukkede sosiale systemer kjennetegnes ved at de er selvreferende og selvskapende (autopoiesis). De dannes for seg selv og av seg selv.
- I det sosiale systemet vil de viktigste operasjonene foregå i form av kommunikasjon.
- Kommunikasjonen foregår kun i det sosiale systemet og er i prinsippet lukket for omgivelsene.
- Sosiale systemer kan forstås som form og ikke substans, når kommunikasjonen i sosiale systemer opphører så opphører det sosiale systemet.
- Det er formen dvs. mønstrene for og innholdet i kommunikasjonen i det sosiale systemet som er av særlig interesse. Det er det som bidrar til kollektiv og individuell læring

Tradisjonell sosial systemforståelse

Lukket sosiale systemforståelse

Kjønnsforskjeller – individvurdering vs kommunikasjon i sosiale systemer

	Variabelområde	Gutt	Jente
Kommunikasjon i sosiale system.	Mobbing på skolen	6,0 %	7,1 %
	Mobbing på nett	2,8 %	3,7 %
Individvurdering	Sosiale ferdigheter	480	534

Læring i lukkede sosiale systemer

- Om individet og kollektivet (det sosiale systemet) skal lære må kommunikasjonen endres. Det kan skje på to måter:
 1. Tilføre et nytt innhold i kommunikasjonen, det vil si hva vi kommuniserer om.
 - En visjon eller et klart mål
 - Ny kunnskap (forskningsbasert) og nye erfaringer som utfordrer etablert erfaringer og standpunkt
 - Data/empiri om faktiske forhold
 - Dette forutsetter at vi er åpen for og villige til å akseptere at vi tar feil. Prinsippet om falsifikasjon.

«Det finnes ikke sannhet eller løgn, kun
narrativer»

Hvem kan ha uttalt dette?

Læring i lukkede sosiale systemer

- Om individet og kollektivet (det sosiale systemet) skal lære må kommunikasjonen endres. Det kan skje på to måter:
 1. Tilføre et nytt innhold i kommunikasjonen, det vil si hva vi kommuniserer om.
 2. Endre på måten vi kommuniserer, det vil si hvordan kommuniserer (fasilitering og organisering).
 - Rette mennesker i posisjoner og støttende relasjoner
 - Regler og rutiner for kommunikasjon
 - Ledelse av kommunikasjon
 - Utrykke høye forventinger
 - Etablere trygghet

Hvem skal ha mandat/myndighet til å endre kommunikasjonen og slik kunne bidra til læring?

- Svaret på dette spørsmålet kan knyttes til den grunnleggende asymmetriske relasjonen bør være en betingelse for all pedagogikk:

Voksne – Barn/elever

Ledere - Ansatte

Kompetansemiljø - Ledere, lærere, andre ansatte

Drøfting

- Er det og bør det være en asymmetrisk relasjon mellom kompetansemiljøer og kommuner/barnehager/skoler?

Aktør og asymmetri?

- En symmetrisk relasjon blir antipedagogikk forstått som at barnet utvikler seg best uten forstyrrelser fra voksne
 - Symmetriske utsagn som: «å ledsage barnet», «ha toleranse for følelser», «gjennomleve situasjoner med eleven» eller «subjektiv opplevelse av krenkelser».
- Det antipedagogiske og symmetriske lyder sympatisk, men reduserer pedagogikk til psykologisk «rette» relasjoner.
- Det asymmetriske innebærer at noe skal ha myndighet og autoritet til å velge og presentere et innhold og styre kommunikasjonen.
- Et innhold og forventninger som kan bidra til utvikling av sterke aktører

Aktør og medvirking

- Medvirking betyr at man har muligheten til å si sin mening om noe, bli tatt seriøst og at meningen blir lyttet til.
- Men medvirking handler ikke om å alltid få rett eller å bestemme .
- Aktøren vil noe, men kan ikke alltid få gjennomslag for viljen sin
- Aktøren vil danne seg virkelighetsoppfatninger, men vil ikke alltid ha rett.

Danningsberedskap (potensialet for læring) er altså ikke en plante som i et mildt klima vokser av seg selv, men en disposisjon som kommer til uttrykk i konfrontasjonen med forventinger.

(Mollenhauer, 1996, s. 94)